

0000389

Sevgili Nabi,

Adapazarı'na hala götürmediler. Bugün-yarın diye diye yazın sonu bulduracaklar galiba. Oysa bir an önce gitmek istiyoruz, buranın sık sık mükseden gerginlikleri çalışmamı da etkiliyor. Bakalım asker dayağı yemeden buradan ayrılabilmek nasip olacak mı?

Bugün avukat günüydü. İnci geldi. Onunla bir mektup gönderdim, herhalde eline geçmiştir. Ayrıca göndermiş olduğun üç ciltlik Seçme Yapıtları' da bugün aldım. Bana geri gönderdiğine göre okuyabilmekten umudunu hepten kestini galiba. Kötü... Sana bunun için teşekkür etmek istedim. Ama elime kağıt kalemi alınca, bir-iki satır daha yazayım dedim. Bir de sornak istediğim şeyler var, onları sorayım.

Bundan önceki mektuplarıma bakıp da, çalışmayı bir yana koyup kafamı o konularla doldurduğumu sanma. Buranın atmosferinin elverdiği oranda, hiç kesintisiz sürekli çalışıyorum. Çalıştıkça da bildiğimi sandığım şeyleri nasıl bilmediğimi daha iyi anlayıp daha çok çalışıyorum. Her yeni bilgi karşısına yepyeni bir zeytin çıkartıyor. Bu böyle devr-i daim makinesi gibi gidiyor. Şikayetçi değilim. Tek şikayetim paylaşamamak. Yazmam lazım, ama yazmayı da sevmiyorum. Kaldı ki, nereye yazayım? Bu konuda iste sana sormak istediklerim vardı. Mektubun sonuna bırakıyorum.

Şu ara özellikle, yoğun bir biçimde "ideoloji" konusunda çalışıyorum. Sınıf indirgemeciliğini köklü bir şekilde aşabilmenin kapısında asılı duran temel kilitlerden birisi bu. Daha temel kilit elbet, toplumun ~~xxxx~~ hareketini sağlayan genel ~~xx~~ temel yasalara dayanan alt-yapı/üstyapı modelini, bu model konusundaki doğmaları, Laclau ve Mouffe'un deyişiyle, idealizmini aşabilmek. Ama bu yalnızca önemli ama bir ilk adım. Bu ilk adımı atar atmaz insanın karşısına ideoloji (söylem) meselesi çıkıyor. Bu ise dünya-görüşü, kültür, din, hukuk, vb.'den oluşan koskoca bir derya.

Murat Belge'nin kitabı ve bu kitap konusunda Gelecek dergisinde çıkmış yazıları bu açıdan tekrar dikkatle inceliyorum şu birkaç gündür. Bu konuda ilginç bir yazı da Cavlı'nın paradigmalara konusundaki yazıydı. Cavlı'nın bu yazısından sen de ~~xxxxxxx~~ eleştirel bir biçimde söz etmiştin bir mektubunda, değil mi? Şöyle bir yöntem izliyorum, daha doğrusu izlemeye çalışıyorum: Bilgi edinmeye yönelik çalışmayı belli bir noktada kesip Türkiye'deki tartışmalara dönüyorum. O beni tekrar bilgi edinmeye yönelik çalışmaya yöneltiyor. Böylece, bilgiler düşüncelere dönüşüyor, sorunlar formüle edilmeye başlıyor. Aslında çerçeveyi genişletmek ve derinleştirmek lazım. Türkiye'deki marksist düşünce tarihini bu açıdan ele almak gerekiyor. Şimdi İdris Küçükömer'i ve Aybarı daha iyi değerlendirebildiğimi sanıyorum. Küçükömer üzerinde --senin de dediğin gibi-- özellikle durmak gerekiyor. İktisat dergisin-

Ahmet KARDAM
Tarafından beğenilmiştir
TÜSTAY

ndeki yazılarını hala elde edemedim. Ama kitabını okudum. İhtiyat payı bırakarak şunu söyleyebilirim: ATÜT konusu Küçükömer için yalnızca bir araç, tıkanıp noktayı aşabilmek için kullandığı bir araç. Aslında ATÜT tezlerine ihtiyacı yok. Ama klasik marksist altyapı/üstyapı modeli onu o kadar sıkboğaz ediyor ki... Türkiye gerçeğini bu modelle, bu modelin temelini oluşturan üretimi güçler-üretim ilişkileri temelinde açıklamak mümkün değil. Bu modeli sorgulamayı düşünmek --hele o tarihlerde-- hiç mümkün değil; buna cesaret edebilen tek insan Aybar olmuş, başına gelenler ~~bx~~ ortada. O nedenle, çıkış yolunu ATÜT'de arıyor. Kenan Somer'in dediği gibi, onu ATÜTCÜ diye nitelendirmek büyük haksızlık olur. Neyse, bu başka konu.

Asıl ilginç Belge ile seni kıyaslamak. Hanginiz daha devrimci? B iraz komik belki ama, sorunun tam da bu olduğunu düşünüyorum. Berktaş, Çulhaoğlu, Kaçmaz, Eroğul ve Satılğan'ı bu soru dışında bırakıyorum (Teslim Töre'yi hiç saymıyorum, onun yaptığı "marksist" dogmaların arkasına saklanıp oradan küfür yağdırmak). Haksızlık ettiğimi sanmıyorum, çünkü farklı derecelerde de olsalar, "ates üzerinde yürümeye cesaret etmektense", durgun sularda yüzmeyi, altyapı/üstyapı modelinin sınırlarına yaklaşmamayı tercih ediyorlar. Onlar için "aşma" diye bir sorunun olmadığı görülüyor. Şu özellikle çok ilginç: En yenilikçi izlenimi veren Berktaş'ın, bıraktığı bu izlenimin biraz altına inince, kendisini en çarpıcı biçimde demokratik devrim/sosyalist devrim ikileminde, devrimin aşamaları sorununda, sınıf ittifakları sorununda ortaya koyan çok klasik bir anlayış ortaya çıkıyor. Berktaş örneği şu bakımdan ilginç ve önemli: Berktaş ısrarla yenilenme/muhafazakar ayırımını vurgulayan bir kişi. Oyna onun kendi görüşlerinin tahlili, bu ikilemin en az devrimci/reformcu ikilemi kadar yapay olduğunu çok çarpıcı bir biçimde ortaya koyuyor. Sorun teorik yenilenme, teorik aşma sorunu, geçmişin orasını-burasını reddetme sorunu değil. O nedenle de kimse bir çarpıda yenilenemez. Bu sancılı, uzun bir süreç. İnsanın başkalarıyla değil, kendi kendisiyle, kendi kafasını doldurmuş dogmalarla boğuşması gerekiyor, bu kolay mı? Ben kendi payıma (yurtdışını saymıyorum) 9 aydır, geceli-gündüzlü, aralıksız kendimle boğuşuyorum, ama hala kendimi yenemiyorum. Yenilendim diyenlere --sosyal demokratlaşmadan yenilendim diyenlere-- bravo! Ben bir türlü beceremiyorum.

Deminki soruya dönersek: Hanginiz daha devrimci, Belge mi, sen mi?"Sen" diye konuşmanın anlamı, Gelecek dergisindeki yazıdan ötürü, o yazıdaki "sen"den söz ettiğim için. Yoksa "sen"den kastım biziz, yani TBKP. Sorunu teorik olarak ele alış tarzıyla, yaklaşımıyla, analizleriyle, kanımca Belge senden çok daha devrimci. Ama dünyayı dönüştürme sorununa yaklaşımda, bunu bugünün sorunu olarak gündeme getirmede, yani eylemde daha devrimci olan kuşkusuz ki sensin. "Ateş üzerinde yürümeye cesaret edelim, bu intihar etmekten daha onurludur" diyen, başarısızlığın nedenini bizzat marksist teoride aramak gerektiğini

söyleyebilen, açıkça marksizmin krizinden söz edebilen ve "aşma" sorununu getiren Belge değil, sensin.

Murat Belge, sınıf indirgemeciliğini/yanmeden hepimizden daha ilerde. Bu da doğal. Daha 1970'lerin başında batı marksizmine yönelen, orada Althusser'i ve onun ekolünü bulan bir kişi --hele özellikle kültür sorunlarıyla da haşır nesirse-- kendisini ~~marksisizdir~~ teorik ekonomizmden kurtarmakta fazla zorlanmayacaktır. Kitabının ilk bölümü, yani Gramsci modeli, tipoloji, vb. ile ilgili bölümü, en önemsiz bölümü ve "model" önerdiği için de yanlış olan bölümü. Ama diğer bölümler kanımca oldukça parlak. Kitabın sonuna koyduğu ve 1971'de yazmış olduğu bölümün anlamını ve önemini tartışmacılar pek kavramışa benzehiyorlar. Kitabın diğer bölümleriyle kıyaslandığında, M. Belge'nin 1971'den bu yana 20 yılda niteliksel olarak değil, niceliksel olarak ~~kattakk~~ katettiği muazzam yolu görmek mümkün oluyor.

Ama gelip bir yerde tıkanıyor. Tıkanıdığı nokta, altyapı/üstyapı modelinin sınırları. Kitabından 1971'den bu yana, 20 yılda, üstyapıya ne kadar daha fazla önem veren, dolayısıyla ekonomizmden uzaklaşan bir çizgi üzerinde ilerlediğini görüyoruz. Ama modelin tam sınırına gelip duruyor: "Son kertede altyapı belirleyici"dir diyor. Diyor ki, "alt yapı üstyapıda nevin belirleyici olduğunu belirler". Bu, üstyapıya ~~madd~~ verili model çerçevesinde verilebilecek en ~~geniş~~ geniş özgürlüğü sağlayan bir çözüm. Ama gariplik şurada: Belirleyici olanın da bir belirleyicisi oluyor. Belirleyici olan zaten belirleyicidir, ismi üstünde. Eğer bir de belirleyici olanı belirleyen varsa, bu iki belirleyiciden biri fazla değil mi? Belirleyici olanı belirleyen bu ikinci belirleyici ne işe yapıyor? Niye gerekli? Bu soru yanıtız kalıyor, çünkü sorulmuyor. Belge'nin bu soruları sorması gerekirdi: Niye hep altyapı üstyapıyı "son kertede" belirliyor? Bunlardan birinin son kertede belirleyici olması şart mı? İkisi de karşılıklı birbirlerini belirliyor olamaz mı? Belirleyici olan, yalnız maddi üretimden ibaret olmayan toplumsal ilişkilerin tümü, yani insanın, toplumsal insanın kendisi değil midir? Denir ki, insan dünselsel faaliyetten, kültürel faaliyetten önce yemek, barınmak, vb. zorundadır. Onun diğer faaliyetlerini belirleyen maddi hayatını üretim tarzıdır, bu maddi üretim içinde kurduğu ilişkilerdir. Çok mantıklı geliyor insana bu yanıt. Özellikle, daha önceki toplumsal formasyonlarda, yani ilkelliğe doğru gittikçe, maddi yaşamın üretim tarzı/ne kadar da önemli olduğunu, belirleyici olduğunu görüyoruz. Doğru. Peki ama, geriye doğru değil de, ileriye doğru, günümüze doğru geldikçe de, altyapının bu belirleyiciliğinin giderek azaldığını; hatta yok olduğunu görmüyor muyuz? Altyapı/üstyapı modeli neden artık dünyayı açıklayamaz hale geldi, teori/pratik makasındaki bu hızlı açılma niye? Yemek, içmek, barınmak çok önemli. İnsan önce bunları yapmak zorunda, yoksa yaşayamaz. Peki ama, onlardan da önce, insan nefes almak zorundadır. O zaman en belirleyici olan,

maddi yaşamın üretim tarzı değil, ondan da önce nefes alışın tarzı değil midir?

Ama M. Belge bunları sormuyor. Neden? İki nedeni var bence. Birincisi, bu soru soruldu mu, yalnızca diyalektik materyalizm değil, tarihsel materyalizm de sorgu masasına yatırılmış oluyor, Marx'ın kendisi sorgulanmaya başlıyor, Marx'ı aşma sorunu karşımıza dikiliveriyor. Bu cesaret meselesi, marksizmi reddetmeden marksizmi sorgulamak ve aşmak cesaret meselesi, teorik cesaret meselesi. Her babayiğidin kârı değil. İkincisi, M. Belge'nin batı marksizmiyle tanışıklığı 1970'lerin sonuna kadar geliyor ve orada duruyor. 1980'lerdeki teorik arayışlardan ya haberi yok, ya da bunları benimsemiyor. Örneğin kitabında işçi sınıfından söz ederken, İngiliz Thompson'un yapıtından söz ediyor. Bu kitap 1980 öncesinde yazılmış. Ama bu kitaptan hareketle ve yeni tarihsel belgeler değerlendirilerek işçi sınıfının tarihte hiç de marksizmin öngördüğü gibi devrimci bir rol oynamadığını ortaya koyan Coulhon'un çok ilginç araştırmasından tümüyle habersiz görünüyor, bu kitap 1982'de yayınlanmış. Bu örnekleri daha da artırabilirim. En çarpıcısı, Laclau ve Mouffe'den hiç söz etmiyor. M. Belge konusunda diyeceğim özetle bunlar.

Sen ise, batı marksizmini inceleme olanağını bulamadığın için, yolunu 3. Enternasyonal çizgisinde ilerleyerek, bu çizgiyi ve bu çizginin bariyerlerini zorlayarak açmaya çalışıyorsun. O nedenle de teorik olarak M. Belge'nin gerisinde kalıyorsun. Bunu bir-iki örnekle göstermek istiyorum.

Aşma sorunu: Sendeki "aşma" sorunu yalnızca leninizle sınırlı. Ve "enin'e dönmekten söz ediyorsun. Aslında, eğer gerçek sorun indirgemecilikten kurtulmaksa --ki sorun budur, teorik yenilenme sorunu budur, yani teori/pratik makasının giderek açılmasına son verme sorunu budur-- o zaman "enin'e dönmekten, leninizmi aşmaktan söz etmek pek de anlamlı olmuyor. Çağımız değişmişse neden "aşma" yalnız leninizle sınırlı kalsın? Bu mümkün mü? Leninizmin aşıldığı yerde --yani teorik olarak aşıldığı yerde-- marksizm de aşılır, ya da aşılmak zorundadır. Yok eğer leninizmi teorik olarak aşmıyorsa, o zaman sorun ya Lenin'in 20. yüzyılın başındaki yeni olgulara getirdiği yorumları aşmaktır, ya da sosyalizmin Rusya'daki pratiğini --yani uygulamayı-- aşmaktır. Bunun dışında "enin'i aşmak demek, onun devrimci yönünü aşmak demektir ki, bu artık "aşmak" değil, sosyal demokrasieye, 2. Enternasyonal ekonomizmine ve dogmatizmine dönmek, "enin'i inkar etmek demektir. Yani, 1917 erkendi, yapılamalıydı, kapitalizm daha gelişmeliydi tezini savunmak demektir --kimilerinin yaptığı gibi.

İkincisi, ideoloji konusu: İdeoloji - dünya görüşü - çağın merkezindeki düşünce kavramları arasında ayırım yapıyorsun. Fakat asıl temelde yatan soruları sormadığın için, hem indirgemeci hem de indirgemeci olmayan görüşleri eklektik bir biçimde birleştiriyorsun. Daha doğrusu, birleştirmiyorsun da. İdeolojiyi bir kenara bırakıp diğer ik

kavramla yol almaya çalışıyorsun.

Diyorsun ki, "İdeoloji sınıfların ve belirli sınıflara mensup insanların sınıf çıkarılarının ifadesidir ve bu nedenle de nesnel gerçeklikten çıkar." Nesnel gerçeklikten çıkan sınıf çıkarı nedir? Bunun bir tek yanıtı var: Üretim ilişkisindeki konumun gerektirdiği "nesnel çıkar". Bu tahlilin altında şu iki temel önerme var: (1) Toplumsal sınıfların kendi paradigmatik ideolojileri vardır; ve (2) bütün ideolojik öğelerin zorunlu bir sınıf aidiyeti vardır (bir sınıfa aittir). Tabii bu iki önermeye öngelen temel önerme de şu oluyor: "Toplumsal özneler sınıflardır, ya da, bütün toplumsal özneler sınıf özneleridir". Gerçi sen aslında bu son temel önermeyi reddetmeye çalışıyorsun ama, bu kesin bir red, radikal bir red olamıyor, çünkü ilk iki önermeden kopamıyorsun. Buna göre de, özneleri yaratan ideoloji olacağı yerde, ideolojiyi yaratan özneler (daha doğrusu sınıflar) oluyor. Ama indirgemecilik de bundan başka nedir ki?

İdeolojiyi bu indirgemeci ele alıs tarzı seni de rahatsız ediyor. Ama bu ele alıs tarzından da kopamıyorsun. O zaman çareyi "ideoloji" ile "dünya görüşü"nü (sosyal düşünceyi, sosyal bilinci) birbirinden ayırmakta buluyorsun. Ve ideolojinin kendisinin de yalnızca "sınıf çıkarıyla" değil, aynı zamanda "sınıfsal çıkar içermeyen" "dünya görüşü" ile de belirlendiğini söylüyorsun. Aslında "dünya görüşü"nü belirleyiciliğine daha çok ağırlık tanıyorsun. Yani aslında, sence tümüyle doğrudan sınıfsal bir içerik, öz taşıyan, onu yansıtan ideolojiyi bir kenara bırakıyorsun, zorunlu bir sınıfsal öz taşımadığını söylediğin, sınıfların hemen peşini tarayıp geçen dünya görüşünü temel alıyorsun. Böylece sorunu "çözüyorsun" ve "düşünceye önem verme" tezin önündeki teorik engelden "kurtulmuş" oluyor ve ilerliyorsun. Oysa ideolojilerin zorunlu bir sınıf aidiyeti olmadığı kabul edilse, ideolojileri yaratanın sınıflar olmadığı, ideolojilerin üretim ilişkilerindeki konumlarının yansımaları olmadığı bir kez kabul edilse bütün bunlara hiç gerek kalmayacak. Yani ideoloji/dünya görüşü ayırımına gerek kalmayacak, zaten bu ayırım doğru değil. Nâtekim sen de, dönüp-dolaşıp sonunda ideolojinin dünya görüşü ile aynı şey olduğunu kabul etmek zorunda kalıyorsun.

Her toplumdaki dünya görüşünü üç faktörün oluşturduğunu söylüyorsun: (1) toplumun maddi hayat tarzı, (2) tarihsel olan, (3) akli olan. Atılıyorum. Ama her toplumda bu üç öğenin oluşturduğu tek bir dünya görüşünden söz etmek mümkün ve doğru mu? Olsa olsa bu üç öğenin oluşturduğu bir egemen dünya görüşünden, ama onun yanında da başka dünya görüşlerinden söz etmek gerekiyor. Dönüp-dolaşıp geldik egemen ideolojiye. Zaten sen de, dünya görüşünü tanımlarken hukuksal, dinsel, töresel, ahlaksal, vb. öğelerden söz ediyorsun. Ama bunlar zaten marksizmin "ideoloji" kategorisine soktuğu öğeler değil mi? Yani ideolojiye "dünya görüşü" adını vererek ideolojiden kaçamıyorsun.

Bütün bunlar neden önemli? Kanımca şundan: Toplumsal ve politik öznelerin, gizli bir yasa uyarınca, üretim ilişkilerindeki konumların zorunlu ürünleri olmadıklarını bir kez kabul ettik mi (ki gerçek galiba bu), o zaman toplumsal ve politik özneleri şu ya da bu sınıfa ait olma zorunluluğundan kurtarıyoruz ve onları --tıpkı Gramsci ve Althusser gibi-- ideolojilerin (dünya görüşlerinin) oluşturduğu karmaşık "kollektif iradeler" olarak görebiliyoruz. O zaman ne oluyor?

1) İşçi sınıfı ~~XXXXXXXXXXXX~~ nesnel varlığını ve bundan kaynaklanan önemini korumakla birlikte, toplumun zorunlu olarak en tutarlı "tek devrimci sınıfı" olmaktan kurtuluyor. (İşçi sınıfının gerçek kurtuluşuna varabilmesi için, önce bizim ona yüklediğimiz bu zorunluluktan kurtulması gerekiyor!) İşçi hareketiyle diğer hareketleri (Kürt hareketi, feminist hareket, barış hareketi, çevre hareketi, vb.) karşı karşıya getirmekten, onlar karşısında işçi sınıfına ayrıcalık vermek zorunluluğundan kurtuluyoruz -- işçi hareketini de onlara öncülük yapmaktan kurtarıyoruz! Bütün bunlardan en kazançlı çıkan galiba işçi sınıfı oluyor, çünkü bizim ondan beklediğimiz yüksek performansı gösteremeyip sürekli sınıfta kalan sınıf olmaktan kurtuluyor, nihayet "kendisi" olabiliyor, gerçek yerini buluyor.

2) İdeolojik savaşımın önemi ve maddiliği bütün azametiyle karşımıza dikiliyor. Çünkü bizim politik hedeflerimiz doğrultusunda hareket edecek, davranacak toplumsal özneleri artık sınıflar şeklinde bizi hazır bekler bulamıyoruz, onları yaratmak (olusturmak) bizim işimiz oluyor. Bu da ancak, toplumdaki mevcut ideolojileri (dünya görüşlerini, ya da Laclau'nun deyimiyle "söylemleri") analiz ederek çözmek, bu tarihsel-ulusal ideolojik öğler içinden halkçı-demokratik olanlarını seçerek onları gerçekleştirilebilir (yani nesnelliği olan, olanaklı olan) politik senecenklerimize hizmet edecek biçimde yeniden eklemlemek, mevcut özne kimliklerini bu eklemleme ile değiştirmek, onalara yeni kimlikler kazandırmak, yani "bizden" yana kazanmakla, böylece kolektif (ulusal) bir irade yaratmakla mümkün olur. Bu ise, marksizm-leninizmin şablonlarını tekrarlayıp durmaktan tümüyle farklı, muazzam bir iştir. İdeolojinin maddiliğine gelince... Toplumsal özne yaratmaktan daha maddi ne olabilir?

3) Aydınların gerçek önemi iste ancak ideolojiye bu gözle bakılırsa anlaşılabilir. Bunun dışında, "aydınların öneminden" söz etmek, niyetler ne kadar temiz olursa olsun, aslında aydınlara birer araç olarak bakmanın ötesine geçemez, aydınlar kazanılamaz.

4) Ayrıntısına giremeyeceğim ama, "aşamalı devrim stratejileri", sınıf ittifakı", işçi sınıfının öncülüğü", "demokrasi/sosyalizm ikilemi", "sosyalizmin zorunluluğu", vb., vb. gibi bir sürü dogmanın bir yana bırakılmasının gerçek yolu açılmış olur.

5) Ve en önemlisi, politik eylemde, politikada ekonomizm ancak böyle asılır. "Dünyayı değiştirmek için mevcut duruma aktif müdahale" ancak bu temelde gerçek önemini ve anlamını kazanır. Nesnel koşullar

Ahmet KARDAM
Taraftından bağışlanmıştır
TÜSTAV

olgunlaşmışken bir türlü olgunlaşamayan öznel koşullar işte böyle olgunlaşabilir -- özne yaratarak! (Bu ideolojik mücadele ile özne yaratma, aşırı sol'un radikalliği ile hiçbir ortak yönü yoktur. Aşırı sol'un toplumsal özne yaratmak gibi bir derdi hiçbir zaman yok, çünkü o toplumsal öznenin yerine kendisini koyuyor, "öncülük" ediyor, halk adına halkı kurtarıyor, ya da devrim ateşinin ilk kıvılcımını yakıyor, toplumsal özneyi ideolojik mücadeleyle değil, kıvılcımlarla yaratmaya çalışıyor, buna inanıyor.)

Gramsci'yi hem marksist hem devrimci yapan, işte bu görüşleriydi. M. Belge Gramsci'nin "mevci savaşı" konusunda söylediklerini Türkiye'ye model olarak önerme yerine, Gramsci'yi Gramsci yapan bu yönlerini bize anlatsaydı, o zaman tipolojilerle uğraşmak zorunda kalmaz, Türkiye'yi bugünden nasıl değiştirmeye başlayacağımızı düşünmeye başlar, Belge'nin kültür, vb. konularında gerçekten çok değerli bulduğum analizlerinden eleştirel bir biçimde yararlanma olanağına kavuşurduk.

Senin "çağın merkezindeki düşünce" ve Cavlı'nın da "zamanın ruhu" dediği kavram, kanımca ancak bu çerçevede gerçek önemine kavuşuyor, yerine oturuyor. Sizin bu kavramla anlatmak istediğiniz şeyi acaba "zamanı gelen düşünce" olarak da adlandırmak, tanımlamak mümkün müdür? Ama, eğer yanılmıyorsam, sen ideolojiyi dünya görüşünden ayırdığın için, ideolojiden kopan bu "dünya görüşü" bu kez de biraz "çağın merkezindeki düşüncenin" içine girmeye, onunla karışmaya başlıyor. Belki de bütün bu karışıklık ve bulanıklık, bir miktar da, "world-view (dünya-görüşü) kavramı ile "view of the world" (dünya konusundaki bilgilerimiz temelinde oluşan "dünyayı kavrayış biçimi") arasında ayırım yapılmayışından kaynaklanıyordu.

Bu konuda hem senin hem Cavlı'nın söylediklerine değinmek isterdim. Özellikle senin "helezonik geri dönüş" ve 1789 ile 1917 konusunda söylediklerine, ve Cavlı'nın da paradigmlarına değinmek isterdim. Ama, bak, bir-iki satır yazayım dedim, şimdiden neredeyse bir makale oldu.

Aslında niye yazdım bütün bunları sana? Kuşkusuz önce paylaşmak için. Beni bu çalışmanın içine sen ittin, iyi-kötü ürünleri de öncelikle senin hakkın. Ama galiba biraz da, bundan önceki mektubumda, "profil çizme" konusunda söylediklerim acaba bu temelde biraz daha iyi gerekçelendirilmiş olur mu? diye de düşünmedim değil. Özne yalnız toplumda değil, partide de yaratılmak zorunda, hatta öncelikle partide ve devrimci saflarda... Profil çizme özne yaratmanın en önemli (günümüzde önemi hızla artan) aletlerinden biri, doğrudan doğruya ideolojik mücadelenin bir parçası. Ve ne yazık ki, özneler bir kez yaratılınca iş bitmiş olmuyor. Hergün yeniden, yeniden yaratılmak (oluşturulmak) zorunda, çünkü eğer sen hergün yeniden oluşturmazsan, onu bir başkası kendi söylemiyle eski kimliğinden çıkartabiliyor ve ona başka bir kimlik kazandırabiliyor. Toplumun bir parçası olan TBKP üyeleri bu kuraldan muaflar mı? Önce partideş sonra devrimci saflarda arzuladığımız özneyi bulamıyoruz. Sıkıntımız bu değil mi? Onun için diyorum ki, kamuoyu önünde

profil çizme (özne yaratma) konusunda ele geçirilen en küçük bir fırsat bile büyük bir cimrilikle çok iyi kullanılmak zorunda. Ben, geçen mektubumda sözünü ettiğim bir aylık sürede bu fırsatını yeterince iyi değerlendiremediğimiz kanısındayım. Bütün bunlarla ne demek istediğimi büsbütün mü arap saçına çevirdim yoksa?

Ama artık yeter, bu mektubu bitirmek zorundayım. Bu mektubu sözüme asıl yazış nedenim olan sorularıma geçiyorum.

1) Yeni Acılım konusunda ne diyorsun? Yazı gönderilebilir mi? Benim içinden gelmiyor, ama şimdi durum değişmiş olabilir, ya da yazı göndermek durumu değiştirebilir.

2) Eğer elim degerse Birikim'e yazı gönderme düşüncesine ne dersin? (Gelecek'i dışlayarak sormuyorum. O ne zaman çıkıyor?)

3) Elimde özellikle önem verdiğim iki kitap var. Birin senin bildiğin Laclau ve Mouffe'un kitabı. Duydum ki, hem İletişim hem de Amaç kitabı çevirtmeyi ve basmayı düşünüyorlarmış. Ben İletişim'le ilgili olarak M. Belge'ye soracağım. Amaç'ın durumu ne? Eğer bunlar çevirtmiyorsa, sence çevirme ve bastırma işine ne diyorsun, nerede basılabilir? Öbür kitap Mouffe'un 1979 yılında yayınlanan, çok ilginç makaleler içeren bir "Gramsci ve Marksist Teori" adlı bir derlemesi.

Bu sorulara sakın, bu mektubun tümü konusundaki düşüncelerininle birlikte yanıt vermeye kalkma, yoksa ömür boyu senden yanıt gelecek diye beklerim, yanlış mı? Sadece bu üç soruya kısacık yanıtlar istiyorum. Senin bile bizzat yanıtlaman gerekmez, bilen biri iki satırla yanıtlayıversin, yeter.

Hadi, artık kesiyorum. Tatil yapmayı düşünüyor musunuz? Kurban Bayramı çok uygun, değil mi? Eğer düşünüyorsanız, yanlış yapıyorsunuz derim. Dokuz günde Türkiye ve parti ne batar ne de kartulur. Ama seve çiçek kartulabilirsiniz!

Bütün yoldaşlara selam ve sevgi. Çiçekle seni kucaklar, öperim.

Sevgiyle,